

Markt biologische planten is nog niet volwassen

Den Haag wil alleen biologisch groen. Kan de markt zich snel genoeg ontpoppen?

De Partij van de Dieren in Den Haag bracht onlangs een motie uit dat de stad alleen nog maar - wat zij noemt - gifvrije planten zou mogen kopen. In een persbericht geeft de partij eigenlijk ook haarfijn aan waar het probleem zit. Als het bijvoorbeeld gaat om bloembollen is op dit moment minder dan één procent van markt biologisch. Hoe reëel is deze vraag dan? Boom en Business legde de vraag aan een aantal partijen voor.

Auteur: Kelly Kuenen

Duurzame producten zijn 'hot', de biologische markt groeit beetje bij beetje en ook gemeenten experimenteren hier en daar met het gebruik van biologisch groen. De Partij voor de Dieren in Den Haag diende eerder dit jaar een motie in waarin zij op in de bres sprong voor groen van biologische afkomst. Sterker nog: ze deed een oproep om in de gemeente alleen nog maar biologische planten te gebruiken. Naar aanleiding van deze motie streeft de meerderheid van de gemeenteraad ernaar alleen nog biologische planten, bloemen en bollen in te kopen. Het college van B&W moet dit jaar nog een plan bedenken om de overstap te realiseren. Ook de gemeenten Amsterdam en Heemstede hebben de ambitie uitgesproken om op termijn de overstap naar biologische producten te willen maken. Amsterdam gebruikt alleen nog biologisch geteelde bloembollen, Heemstede koopt nu planten en bollen met Milieukeur in. Ook in Amersfoort is een motie aangenomen waarmee gestreefd wordt naar het inkopen van biologische zaden, bollen en planten.

Juist bij die overstap naar biologische producten kan een grote gemeente als Den Haag weleens voor de nodige uitdagingen komen te staan. Volgens de stad zou de overstap leiden tot een grote impuls voor de biologische bloemen-, bollen- en plantenteelt. Maar dan moeten er aan productiezijde flinke stappen gezet worden. Momenteel wordt namelijk slechts een klein gedeelte van alle bomen, planten en bloemen op biologische wijze gekweekt. Alleen al Den Haag heeft vele hectares groengebieden die onderhouden moeten worden. Kan de markt snel genoeg anticiperen op een sterk

GROEN DEN HAAG

Met enkele grote parken en statige lanen staat Den Haag bekend om zijn groene karakter. Ter indicatie: de stad heeft 944 hectare grote groengebieden, 740 hectare wijk- en buurtgroen en zo'n 116.000 straatbomen. Los van het reguliere onderhoud heeft de gemeente enkele ambitieuze plannen op groengebied. Zo wil ze het buurt- en wijkgroen een impuls geven. Er lopen plannen om de Scheveningse Bosjes, de Waterpartij en het Westenbroekpark te verbinden tot één groot Internationaal Park. En net als andere gemeenten staat ook Den Haag de komende jaren voor de opgave om iepen te vervangen; in het geval van Den Haag nog enkele duizenden.

Bron: Meerjarenprogramma Groen (MJP Groen) 2014 – 2018

groeïende vraag naar biologische producten, of lopen de inkopers het risico te moeten kiezen uit een gering sortiment? En dat tegen een waarschijnlijk fors hogere prijs.

Stagnerende vraag

In de sector is volop aandacht voor duurzame teelt. De groei van de biologische teelt lijkt echter moeizaam te verlopen. Uit cijfers van het CBS blijkt dat ongeveer 1% van alle boomkwekerijen biologisch kweekt. In 2014 stond dat gelijk aan 33 biologische boomkwekerijbedrijven. Voor de productie van bloembollen schoot het aantal biologische bedrijven in 2014 onder 1% van het totaal, wat neerkomt op een aantal van vier biologische telers. Het geringe aanbod is niet alleen aan de kwekers te wijten, want uiteraard geldt ook hier het principe van vraag en aanbod. En kenmerkend voor vicieuze cirkels: ze zijn lastig te doorbreken. Kwekers kweken geen biologische producten als er geen vraag naar is; gemeenten die graag biologische producten gebruiken, staan op hun beurt voor de uitdaging om het gewenste product in de gewenste aantallen te vinden, et cetera. 'Met de biologische vruchtbomenteelt gaat het vrij goed. Er is een markt voor het fruit en de vruchtboomkwekers en de fruittelers zijn daarom bereid te investeren,' vertelt Henk van Reuler, onderzoeker bij de Wageningen UR-PPO. 'Maar bij laanbomen bijvoorbeeld staat men er minder bij stil dat deze ook biologisch gekweekt kunnen worden. Daar komt de duur van het kweken nog bij; het kost immers tijd om een boom te laten groeien. Ook het sortiment biologische bomen is beperkter dan van de gangbaar gekweekte bomen. Bij de vaste planten zijn er recent meer biologische initiatieven en deze planten zijn ook sneller op te kweken.' Het gevolg van de geringe vraag is dat de biologische bomen- en vasteplantenteelt momenteel relatief klein is. Van Reuler: 'Als er de afgelopen jaren ergens op bezuinigd is, dan is het wel op de biologische teelt in de open grond. Er is de laatste jaren veel bezuinigd op het openbaar groen, en de biologische beplanting was als eerste aan de beurt. Kwekers zijn óók zakenmensen. Valt er geen geld mee te verdienen, dan gebeurt het niet.'

Vraag naar biologische bloembollen

Net als in de bomen- en vasteplantenteelt is ook in de bloembollenteelt verduurzaming een actueel thema. Dat heeft hier tot de nodige ontwikkelingen geleid. Vooral door het relatief intensieve gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is de bollenteelt behoorlijk milieubelastend. De afgelopen jaren werd onder meer gewerkt aan de introductie van het Milieukeur Bloembollen. Bionext,

belangenbehartiger van biologische producten, meldde bovendien in maart dat het gebruik van biologische bloembollen stijgt.

Jan Timmerman is biologisch bollenkweker en penningmeester en secretaris van Biobol, een kwekersvereniging van biologische bloembollenkwekers. Hij bevestigt dat er sprake is van een toenemende vraag naar biologische bloembollen. Deze tendens zou onder meer veroorzaakt zijn door acties van Greenpeace, die zorgen voor een groeiend bewustzijn bij zowel consumenten als de professionele markt. Bij Biobol zijn momenteel zes kwekers aangesloten; dat zijn meteen zo'n beetje alle biologische bloembollenkwekers die Nederland rijk is. Timmerman: 'We worden volop benaderd door partijen voor het leveren van bollen. Op dit moment wordt er gewerkt aan het opschalen van bedrijven, zodat we aan de vraag kunnen voldoen.'

Biologische bomen en planten

Jan Huijberts runt de biologische kwekerij Dependens (tot 2012 Bomenland Schiphorst) in het Gelderse Bennekom en kweekt sinds 2004 biologisch. Anno 2016 kweekt hij op 6 hectare bomen, heesters en vaste planten, die hij verkoopt aan een breed spectrum aan klanten: particulieren, Intratuin-vestigingen, hoveniers en enkele overheidspartijen. Hij ziet dat de vraag naar biologische producten vanuit de particulier stijgt. Sinds de uitzending van het programma Radar, waarin aandacht werd besteed aan residuen op planten, steeg de vraag van Intratuin in Amsterdam, en later ook enkele andere vestigingen, naar biologische planten. Met behulp van een subsidie van de Kamer van Koophandel begon Dependens in 2015 samen met twee andere partijen het platform Pure Organic. Een derde deel van de subsidie werd gebruikt om informatiemateriaal voor de Intratuin-vestigingen te maken; een ander deel werd gestoken in onderzoek naar biologische producten, uitgevoerd door de Has Hogeschool. Uit dit onderzoek bleek volgens Huijberts dat 38% van de bezoekers van tuincentra geïnteresseerd is in producten van biologische aard. Huijberts kan eenzelfde tendens niet bespeuren bij gemeentes. 'Toen enkele jaren geleden duurzame inkoop in zwang kwam, hoopten we dat biologische inkoop de standaard zou worden. Helaas kwam het niet verder dan Milieukeur, een keurmerk dat in mijn ogen te weinig voorstelt. Gemeentes blijven achter waar het gaat om biologisch inkopen.'

Onderlinge afspraken

Bij de vraagstelling aan het begin van het artikel moet een kleine kanttekening worden gemaakt.

Uit cijfers van het CBS blijkt dat de productie van biologische bloembollen tussen 2011 en 2014 daalde van 19,07 hectare, verdeeld over 5 bedrijven (zo'n 0,08% van de totale oppervlakte), naar 14,01 ha, verdeeld over 4 bedrijven (0,06% van de totale oppervlakte). De kweek van biologische bomen en vaste planten in open grond is gegroeid van 68,80 ha, verdeeld over 16 bedrijven in 2011 (0,4% van de totale oppervlakte), naar 85,23 ha, verdeeld over 33 bedrijven (0,5% van de totale oppervlakte). Het aandeel biologische bomen en vaste planten in de teelt onder glas steeg van 0,37 ha, verdeeld over 4 bedrijven in 2011 (0,07%), naar 0,98 ha, verdeeld over drie bedrijven in 2014 (0,2%).

Want het is niet duidelijk of bomen deel uitmaken van de plannen van de genoemde steden. Maar als dat het geval is, dan moeten inkopers zich realiseren dat ze voor de nodige uitdagingen komen te staan. Zo zal het aanbod van biologische bomen niet even snel stijgen als de vraag, omdat deze exemplaren eerst een aantal jaren moeten groeien. Van Reuler: 'Boomkwekers moeten de kans krijgen om op de vraag in te spelen. Afnemers moeten dus geduld hebben; ze kunnen niet verwachten dat er direct grote aantallen van een breed assortiment laanbomen beschikbaar zijn.'

Belangrijk is volgens Van Reuler om tot goede afspraken te komen tussen kweker en afnemer. 'Een gemeente zou dan bijvoorbeeld kunnen afspreken om over een aantal jaar een bepaald aantal bomen af te nemen.' Afnemers moeten zich daarnaast goed laten informeren en duidelijk communiceren over wat zij verwachten. 'Dan kunnen ze ook niet het argument aandragen dat ze toch

niet biologisch inkopen omdat ze geen producten kunnen krijgen. Die aanpak vraagt wel om interactie en begrip.'

Kip & ei

Huiberts antwoordt resoluut op de vraag of het haalbaar is dat een stad als Den Haag ineens overschakelt op biologisch inkopen. 'Dat kan niet. Het is een frustrerend kip-of-eiverhaal. Want wat moet er eerst veranderen: de vraag of het aanbod? Een plots stijgende vraag betekent niet automatisch dat de biologische markt direct evenredig meegroeit. Eind jaren 90 werd een soortgelijk initiatief genomen. Een provincie vroeg om een bepaald biologisch sortiment, waarop de kwekers dat gingen kweken; maar de keer erop werd naar andere producten

BLOEMBOLLEN EN -KNOLLEN, OPEN GROND

2011
Ha: 24126,4

2014
Ha: 23589,5

2011
Ha: 19,1
2014
Ha: 14,1

2011
Ha: 17184,2
2014
Ha: 17067,5

Totaal

Biologisch

GROW!

gevraagd. Voor kwekers is dat natuurlijk erg frustrerend. In theorie kan bovendien iedere gemeente roepen biologisch te willen planten. Maar als het niet goed uitpakt, krijgt de kweker al snel de schuld. 'Ik betwijfel of het realistisch is dat kwekers kunnen voldoen aan een plotseling stijgende vraag', zegt ook Martien Mantje, directeur bij boomkwekerij Udenhout. 'Een aantal gewassen is zonder ondersteuning van bestrijdingsmiddelen te kweken, maar bij een aantal andere heb je toch middelen nodig. Wat ook lastig is, is dat biologische kweek niet gemakkelijk te realiseren is, vooral de overstap naar biologisch. Dat komt doordat veel soorten gevoelig zijn, maar ook doordat producten van biologische en niet-biologische aard gescheiden moeten worden. Dat geldt voor de velden, de goederenstromen, maar ook de machines die gebruikt worden. Het is logistiek complex om in je bedrijf naast het reguliere sortiment ook biologische bomen aan te bieden.'

'Mantje geeft precies aan waar de kneep zit', vertelt Jan van Leeuwen, boomkweker en portefeuillehouder Boomteelt en vaste planten van ZLTO. 'Investeren in een biologische teelt, die vele jaren duurt met een onzekere afloop is niet te doen. Er zijn nogal wat kwekers begonnen, maar ook weer gestopt. Naar mijn mening is het nu niet haalbaar wat Den Haag wil, hooguit via contractteelt met een levertermijn van een jaar of tien.'

Udenhout kweekt geen biologische bomen, en het verkrijgen van een SKAL-certificaat – het keurmerk voor biologische kweek – is volgens Mantje ook niet zijn ambitie. De kwekerij is in het bezit van het Milieukeur en probeert al zo milieuvriendelijk te telen. 'Wij proberen zo dicht mogelijk bij chemievrijbeheer te komen en sturen alleen bij waar nodig. Dan kom je heel dicht in de buurt van biologische producten. Het gebruik van neonicotinoïden is binnen milieukeur ook ingeperkt tot slechts de minst schadelijke en binnen ons bedrijf

worden ze zelfs geheel niet toegepast. Hiermee blijft de imker ook blij met onze kwekerij.' Dat mensen bewust bezig zijn met minder belasting van het milieu, is volgens Mantje alleen maar aan te moedigen. Maar een stijgende lijn in het gebruik van biologische bomen, dat ziet hij nog niet snel gebeuren. 'Je moet je ook realiseren dat veel taken van sport eigenlijk al zo goed als biologisch zijn, zoals de containerkweek en een deel van de laanbomeenteelt. Maar omdat die bedrijven geen SKAL-certificering hebben, staan ze niet als zodanig te boek. Als je dan specifiek op zoek gaat naar producten die biologisch zijn, ja, dan heb je keuze uit een beperkt aanbod.'

Voor bloembollenteelers is het relatief gemakkelijk om over te stappen naar biologisch kweken, vertelt Timmerman. Bovendien kunnen ze gemakkelijker aan de vraag voldoen. Dankzij de kortere kweekperiode wordt hier veel samengewerkt met boeren elders in Nederland. 'Individueel kunnen

**BOOMKWEKERIJ EN VASTE PLANTEN
OPEN GROND**

**BOOMKWEKERIJ
EN VASTE PLANTEN
ONDER GLAS**

2011
Ha: 68,8

2014
Ha: 85,2

2011
Ha: 0,4
2014
Ha: 0,89

2011
Ha: 494,7
2014
Ha: 469,5

Totaal

Biologisch

Martien Mantje

we gemakkelijk opschalen, omdat we land huren bij biologische akkerbouwers. Daar kunnen de bollen geteeld worden als vruchtwisseling met andere gewassen. Dan nemen de akkerbouwers de teelt op zich en voeren wij bijvoorbeeld de mechanisatie uit, zoals het rooien.'

Huiberts denkt dat veel kwekers kunnen en zullen overstappen, maar dan moeten er wel goede afspraken worden gemaakt in de sector. 'Een stad als Den Haag zou echt het verschil kunnen maken. Ik weet zeker: als een aantal grote klanten overstapt op biologisch, dan zullen de kwekers vanzelf volgen.' Volgens Huiberts is het van belang dat de Nederlandse politiek het wil, zodat er eensgezindheid en consensus ontstaat. 'Het zou een prachtig begin zijn. Ik ben ervan overtuigd dat we allemaal biologisch kunnen gaan kweken.'

Risico's en bijkomstigheden van biologisch kweken
Zowel bij de kweek van bomen als van vaste planten en bloembollen geldt daarnaast dat biologisch kweken om een bepaalde 'mindset' vraagt. Want biologische producten brengen over het algemeen wat meer kosten en een minder breed sortiment met zich mee. Afnemers moeten zich daar wel van bewust zijn. Volgens Timmerman lopen biologische bloembollenteelten meer risico op ziekte en door andere bemesting kan de opbrengst lager zijn. Net als in de boomkwekerij zijn ook hier niet alle soorten zonder meer biologisch te kweken: 'In de biologische teelt zie je bijvoorbeeld wei-

Jan Timmerman

nig lelies, omdat deze gevoelig zijn voor ziekte. Kwekers zijn logischerwijs geneigd om te kiezen voor soorten die het wel goed doen.' Afnemers moeten volgens Van Reuler bovendien beseffen dat biologische producten er anders uit kunnen zien. 'Bij biologische appels zul je moeten accepteren dat er af en toe een plekje op de appel zit.' Dat vraagt eveneens een andere mindset. Ook Mantje ziet in het esthetische aspect een van de haken en ogen: 'Als je als biologisch kweker te maken krijgt met plagen en ziektes, zoals meeldauw en bladluis, dan kun je de teelt voortzetten; maar het gevolg zal zijn dat bomen afwijken qua vorm en formaat. Een mooi egaal straatbeeld kun je dan niet meer garanderen, terwijl dat wel iets is wat afnemers graag zien.'

Problemen in het sortimentsaanbod ziet Huiberts niet. 'In mijn ogen is een groot aantal bloemen en planten prima biologisch te kweken. Alleen groeien ze misschien iets minder hard. Tussen 2004 en 2010 hebben we op zo'n twintig hectare biologische bomen gekweekt. Natuurlijk liepen we hier en daar weleens tegen iets aan, maar calamiteiten hebben we nooit gehad. Het zal vast zo zijn dat enkele soorten niet goed biologisch te kweken zijn omdat ze extreem gevoelig zijn, maar is dat zo erg? Het doet niets af aan het aanbod. Wij hebben hier soorten staan waarvan ze in Den Haag nog nooit gehoord hebben.'

Henk van Reuler

Anticiperen op de vraag

Timmerman verwacht dat er door de plannen die nu in gemeentes als Den Haag gemaakt zijn, in plaats van langstelige tulpen, die ook veel verkocht worden in supermarkten, een toenemende vraag zal zijn naar tuintulpen, die veel in het openbaar groen worden gebruikt. De groeiende vraag heeft er volgens Timmerman al voor gezorgd dat de oppervlakte waarop geteeld wordt tussen 2014 en 2015 met één hectare gestegen is. Naast zes vaste leden heeft Biobol inmiddels ook twee aspirant-leden, bedrijven die de overstap willen maken naar biologisch telen. En als je nagaat dat zo'n beetje iedere biologische bloembollenteeler bij de vereniging is aangesloten, is een groei van twee biologische kwekers en twee aspirant-leden in twee jaar tijd behoorlijk wat.

Huiberts beaamt dat biologische producten een andere mindset vragen, bij de afnemer, maar ook bij de kweker zelf. 'Als je alleen kweekt uit economisch oogpunt, dan red je het niet. Je moet echt gedreven zijn vanwege het idee zelf.'

Be social

Scan of ga naar:

<http://www.boom-in-business.nl/artikel.asp?id=23-5835>